Opetus- ja kulttuuriministeriö **3.5.2016**

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista sekä varhaiskasvatuslain 13 §:n ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta (HE 60/2016 vp)

Kannustinloukut ja varhaiskasvatuksen asiakasmaksut

Yleisesti kannustinloukuilla tarkoitetaan sitä, että työn tekeminen ei ole houkuttelevaa. Kannustinloukku voi olla, joko tuloloukku, jolloin lisätyön tekemisestä ei ole mainittavaa taloudellista hyötyä, tai työttömyysloukku, jolloin työllistyminen ei taloudellisista syistä ole kannattavaa. Usein tulkitaan, että työttömyysloukku on kyseessä, jos työllistymisveroaste ylittää 70–80%.

VATT:n muistiossa työnteon kannustimissa (Viitamäki, 2015) todetaan, että pienituloisilla lapsiperheillä työttömyysloukkuongelmat kärjistyvät ja taloudelliset kannustimet ottaa työtä vastaan ovat hyvin pienet. Muistiossa todetaan, että pääosin tämä johtuu yleisen asumistuen lisääntymisestä lasten lukumäärän kasvaessa, mutta pienten lasten perheissä työnteon kannustavuutta heikentävät lisäksi päivähoitomaksut ja lasten kotihoidon tuki.

Hallituksen esityksellä pyritään vähentämään varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen kannustinloukkuvaikutuksia etenkin yksinhuoltajien ja pienituloisimpien 3-henkisten perheiden osalta. Lisäksi hallituksen esityksessä toisesta lapsesta maksettava maksu esitetään muutettavaksi niin, että maksu olisi aina enintään 90 prosenttia ensimmäisen lapsen maksusta.

Hallituksen esityksessä enimmäismaksujen korotukset kohdistuvat perheisiin, jotka Tilastokeskuksen tulonjakotilastossa sijoittuvat 7.—10. tulodesiiliin ja näistä pääosin 8.—10. tulodesiiliin. Näin ollen enimmäismaksujen korotukset kohdistuvat suurituloisimpiin perheisiin. Kannustinloukkuongelmat kohdistuvat pienituloisiin perheisiin ja erityisesti yksinhuoltajiin, joiden osalta asiakasmaksuja on esityksessä alennettu tai pidetty ennallaan 0-maksuluokan säilymisen myötä.

Työllistymisveroaste mittaa työnteon taloudellisia kannustimia eli sitä kuinka paljon työttömän henkilön sosiaaliturva alenee ja verotus muuttuu hänen työllistyessään. Työllistymisveroasteen laskennassa on siis otettu huomioon sosiaaliturvan ja verotuksen muutokset palkkatulon kasvaessa. Mitä korkeampi työllistymisveroaste on, sitä matalammat ovat taloudelliset kannustimet työllistyä. Valtiovarainministeriöstä on saatu alla olevat kuvaajat hallituksen esityksen vaikutuksista työllistymisveroasteisiin seuraavilla taustaoletuksilla

- perheen vuokramenot ovat 1000 euroa kuukaudessa
- yksinhuoltajaperheen vanhempi saa työmarkkinatukea ennen työllistymistä

- kahden aikuisen perheessä toinen vanhempi saa työmarkkinatukea ennen työllistymistä ja toinen puoliso on töissä 3000 euron kuukausituloilla

Työllistymisveroasteita esimerkkiperheissä

Kuvio1. Työllistymisveroaste 1 aikuinen ja 1 lapsi

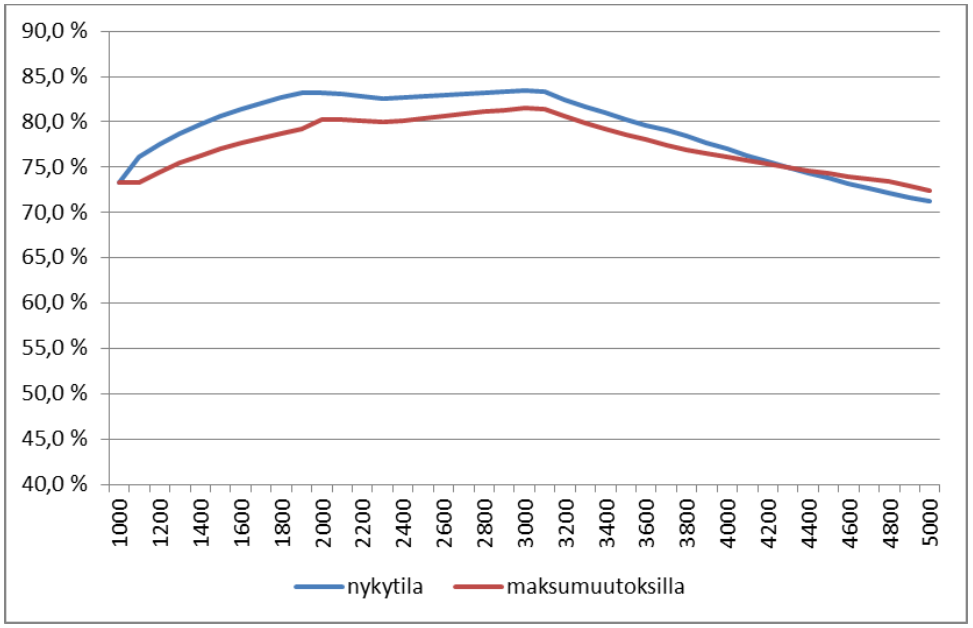

Mitä alhaisempi arvo, sitä kannattavampaa on valita työnteko

Kuvio2. Työllistymisveroaste 1 aikuinen ja 2 lasta

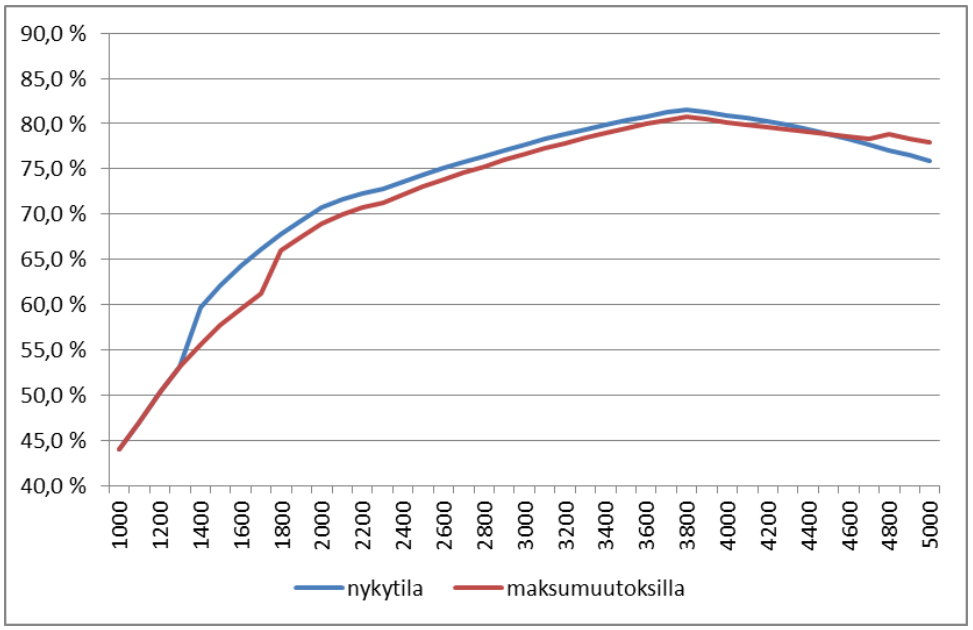

Mitä alhaisempi arvo, sitä kannattavampaa on valita työnteko

Kuvio3. Työllistymisveroaste 2 aikuista ja 1 lapsi

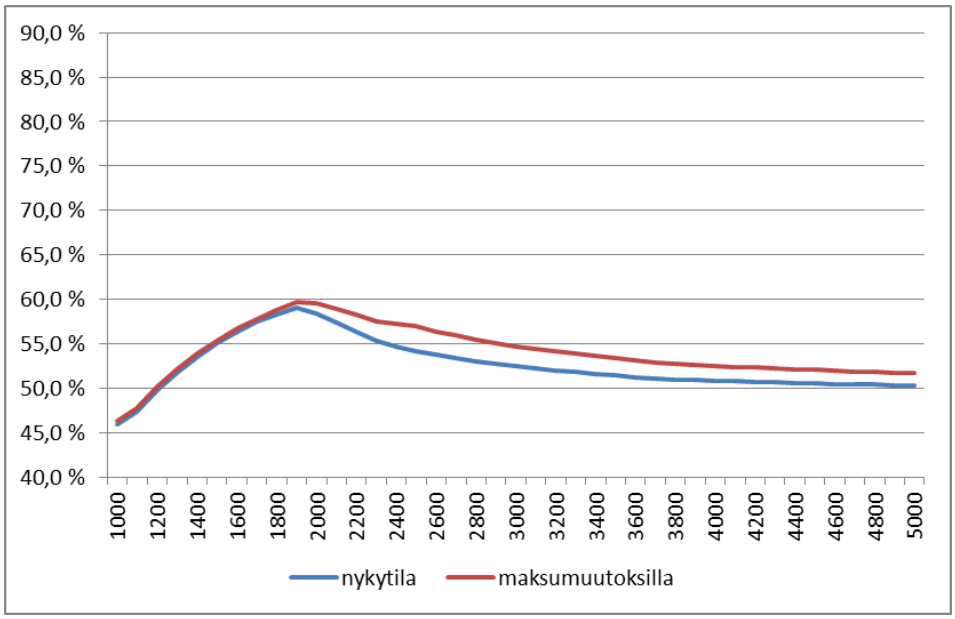

Mitä alhaisempi arvo, sitä kannattavampaa on valita työnteko

Kuvio4. Työllistymisveroaste 2 aikuista ja 2 lasta

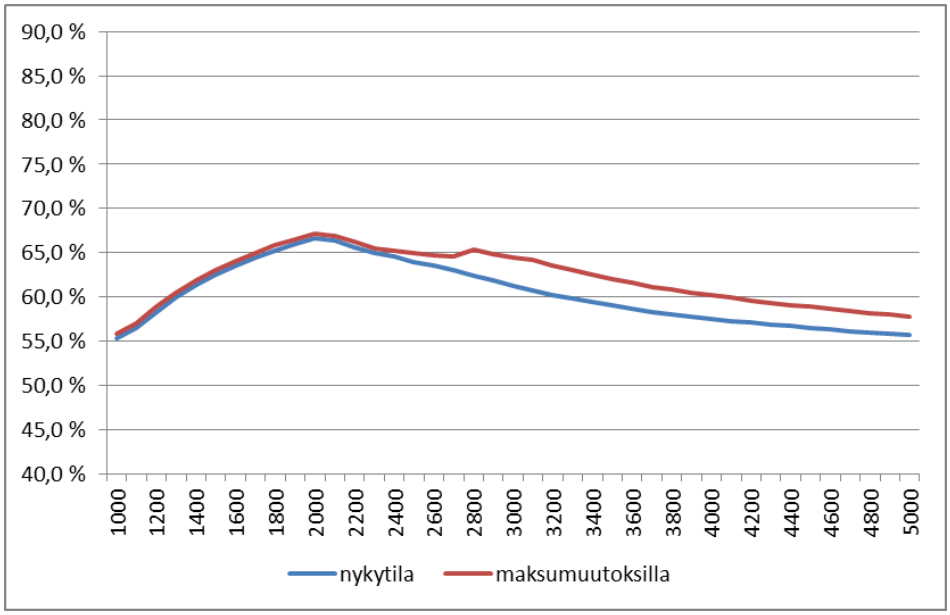

Mitä alhaisempi arvo, sitä kannattavampaa on valita työnteko